

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2023 r. na posiedzeniu bez udziału stron

w sprawie oskarżonej K. A.,

wniosku obrońcy oskarżonej – r.pr. A.B. - o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Pawła Kołodziejskiego, Adama Rocha oraz Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania kasacji w sprawie o sygn. akt II KK 82/23 wniesionej przez Prokuratora Okręgowego w Warszawie,

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - IX Wydział Karny Odwoławczy z dnia 8 grudnia 2022 r., o sygn. IX Ka 1074/22, uchylającego wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 20 czerwca 2022 r., o sygn. II K 468/21 - i umarzającego postępowanie o czyny z art. 222 § 1 k.k. i z art. 226 § 1 k.k. zarzucone K. A.,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Pawła Kołodziejskiego, Adama Rocha i Ryszarda Witkowskiego od udziału w sprawie o sygnaturze akt II KK 82/23.

UZASADNIENIE

W dniu 30 stycznia 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Okręgowego w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - IX Wydział Karny Odwoławczy z dnia 8 grudnia 2022 r., o sygn. IX Ka 1074/22, uchylającego wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieście w Warszawie z

dnia 20 czerwca 2022 r., o sygn. II K 468/21 i umarzającego postępowanie o czyny z art. 222 § 1 k.k. i z art. 226 § 1 k.k. zarzucone K. A..

W wyniku losowania w dniu 23 lutego 2023 r. do rozpoznania tej sprawy został wyznaczony SSN Adam Roch. W dniu 13 czerwca 2023 r. zostało wydane zarządzenie o wyznaczeniu składu orzekającego i terminu rozprawy kasacyjnej, na mocy którego wyznaczeni zostali do składu orzekającego również: SSN Paweł Kołodziejski jako Przewodniczący oraz SSN Ryszard Witkowski.

W dniu 30 czerwca 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy oskarżonej r.pr. A.B. - o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego Pawła Kołodziejskiego, Adama Rocha oraz Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania kasacji w sprawie o sygn. akt II KK 82/23 wniesionej przez Prokuratora Okręgowego w Warszawie – na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. z uwagi na to, że osoby te nie spełniają wymogów niezawisłości i bezstronności, a w okolicznościach niniejszej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących oskarżonej oraz charakteru sprawy, jak również do wydania orzeczenia przez osoby, które nie są sądem powołanym zgodnie z ustawą w rozumieniu wskazanym w art. 6 ust. 1 EKPCz i standardach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W uzasadnieniu wniosku obrońca podniósł, że oskarżenie dotyczyło udziału w proteście przed siedzibą Trybunału Konstytucyjnego J. P. w dniu 28 stycznia 2021 r., w dniu, w którym rząd zdecydował o opublikowaniu w Dzienniku Ustaw orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP przesłanki dopuszczającej przerwanie ciąży ze względów embriopatologicznych. Oskarżona wraz z innymi osobami udała się na protest przed siedzibą Trybunału Konstytucyjnego i została zatrzymana pod pretekstem naruszenia nietykalności funkcjonariusza publicznego. W takiej sprawie, jak wskazuje obrońca, wyznaczono do orzekania skład osobowy, w którym żaden z jego członków nie jest powołany zgodnie z ustawą, a każdy z nich wykazuje ścisłe związki z władzą wykonawczą (zwłaszcza, że wszyscy trzej wyznaczeni do rozpoznania tej sprawy sędziowie są byłymi prokuratorami), której, według

wszelkich dostępnych dla strony informacji, zawdzięczają awanse w strukturach najpierw prokuratury, a następnie nominację do Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. O potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia sędziego decyduje między innymi ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą w realiach sprawy takie okoliczności, które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21, LEX nr 3251718*).

Należy podnieść, że sędziowie Ryszard Witkowski oraz Adam Roch wyznaczeni do rozpoznania kasacji w sprawie o sygn. akt II KK 82/23, zostali powołani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na stanowiska sędziów Izby Dyscyplinarnej SN w dniu 1 września 2018 r., a Paweł Kołodziejski w dniu 7 marca 2022 r., na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a więc w procedurze kwestionowanej przez obrońcę. W tej sytuacji, argumenty przedstawione przez obrońcę oskarżonej należało uznać za słuszne. Sąd Najwyższy podkreślał już wielokrotnie, że wykładni art. 41 § 1 k.p.k. należy dokonywać w taki sposób, aby zapewnić skuteczną ochronę prawa strony do rozpoznania konkretnej sprawy przez niezależny i bezstronny sąd. Oznacza to, że wykładnia ta powinna umożliwiać także kontrolę tego, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezależności i bezstronności gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC. Zgodnie z wyrokiem ETPC z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 43447/19), interpretującym standard „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, udział w procesie

powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa, w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) powoduje, że skład orzekający, w który wchodzi osoba tak powołana na urząd sędziego, nie stanowi w konkretnej sprawie niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC (*por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41; 13 października 2021 r., II KO 30/21, LEX nr 3520480*).

Sąd Najwyższy badając w trybie art. 41 § 1 k.p.k. wniosek o wyłączenie sędziego winien mieć na względzie także stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i uwzględniać fakt, że orzeczenie wydane przez skład sądu z udziałem osób powołanych na stanowisko sędziego w procedurze nominacyjnej prowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa wadliwie ukształtowanej na podstawie w/w ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., będzie obciążone wadą traktowaną przez ETPCz jako naruszenie art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a na gruncie prawa polskiego, jako bezwzględna przyczyna odwoławcza w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Dodatkowo należy mieć na uwadze fakt, że wszyscy sędziowie zostali pierwotnie powołani na stanowiska sędziego w Izbie Dyscyplinarnej, która była organem powiązanym administracyjnie z Sądem Najwyższym, jednak sama nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym (*por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020, OSNKW 2020, z. 2, poz. 7; uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22*). Zależność od władzy politycznej tego organu budziła zastrzeżenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, co w jego ocenie mogło powodować także w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tej Izby. W rezultacie Trybunał uznał, że Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego (*por. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, przeciwko Polsce*). Uwzględniając powyższe uwagi Sąd Najwyższy stwierdza, że zachodzi ryzyko naruszenia zakazu bycia sędzią we własnej sprawie.

Podnieść ponadto należy, że oskarżona może być osobiście znana wyznaczonym do orzekania sędziom, gdyż brała ona również czynny udział w proteście przeciwko orzekaniu przez nich w Izbie Dyscyplinarnej w dniu 21 kwietnia 2021 r., z uwagi na co doszło do jej zatrzymania i wniesienia przeciwko niej oskarżenia przez prokuraturę (zob. wyrok SN z dnia 7 grudnia 2021., w sprawie o sygn. akt II KK 461/21). W tej sprawie SN podkreślał, że to zgromadzenie „Zostało zwołane przez grupę osób reprezentujących część społeczeństwa hołdującą zasadom demokratycznego państwa prawnego, w celu wyrażenia swojego sprzeciwu wobec kontynuowania przez Izbę Dyscyplinarną umiejscowioną w strukturach Sądu Najwyższego działalności w sensie organizacyjnym, ale przede wszystkim proceduralnym, której – zdaniem protestujących – w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie może być przyznany atrybut sądu bezstronnego, niezależnego, ustanowionego na mocy prawa, a osoby zasiadające w tej Izbie – w kontekście uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. – nie dają gwarancji należytej obsady organu, którego zadaniem powinno być nie tylko sprawowanie praworządnego wymiaru sprawiedliwości, ale sprawowanie nadzoru nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania”. Ta sytuacja bez względu na to, czy wyznaczeni sędziowie byłej Izby Dyscyplinarnej wykazaliby w tej sprawie bezstronność, mogłaby wywołać u stron oraz w opinii publicznej przekonanie o braku możliwości bezstronnego ocenienia zachowania K. A. oskarżonej o udział w pokojowych demonstracjach przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że ocena zasadności wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.), nakazuje uwzględnić wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego zachowanie. Okoliczności te zaś powinny być oceniane przez pryzmat tego, czy z punktu widzenia przeciętnego obywatela zostały spełnione obiektywne warunki postrzegania sędziego jako bezstronnego i niezawisłego, zaś sąd z udziałem tego sędziego, jako sąd niezależny. Przy dokonywaniu tej oceny nie bez znaczenia jest stosunek sędziego do wprowadzanych zmian w sądownictwie, zwłaszcza w zakresie akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności. Przy spolaryzowaniu nastrojów społecznych, a w szczególności w

środowisku sędziowskim, brak jest w tej sytuacji możliwości obiektywnego przekonania przeciętnie rozsądnej osoby, że zaistniałe okoliczności nie będą rzutowały na bezstronne osądzenie sprawy (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2021 r., II KK 426/21, OSNK 2022, z. 2, poz. 6*).

Tymczasem w interesie systemu wymiaru sprawiedliwości jest nie tylko troska o rzeczywistą bezstronność sędziego, ale także zapobieganie powstaniu negatywnego odbioru społecznego w tym przedmiocie. Taka potrzeba zachodzi w badanej sprawie.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[as]

JK